

Інформаційна довідка
щодо проекту Закону України
«Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні
правопорушення та Кримінального кодексу України щодо посилення
відповідальності за військові правопорушення»
(реєстр. № 10379 від 25.12.2023 р.)*

Законопроект розроблено з метою удосконалення засад адміністративної та кримінальної відповідальності за порушення законодавства про оборону, військовий обов'язок і військову службу, мобілізаційну підготовку та мобілізацію з урахуванням вимог воєнного стану.

Проектом пропонується внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) та Кримінального кодексу України (далі – КК України) щодо: збільшення штрафів за вчинення правопорушень, передбачених статтями 210, 210-1 КУпАП, та строків накладення адміністративних стягнень за їх вчинення; порядку складання протоколів та затримання правопорушників (статті 258, 263 КУпАП); уточнення ознак складу кримінального правопорушення, передбаченого статтею 336 КК України.

Визнаючи необхідність удосконалення підстав відповідальності за правопорушення у сфері забезпечення призову та мобілізації, вважаємо за доцільне зазначити таке.

Пропозиція щодо суттєвого збільшення розмірів штрафу за порушення призовниками, військовозобов'язаними, резервістами правил військового обліку у рамках санкції статей 210, 210-1 КУпАП потребує належного обґрунтування, оскільки ступінь суспільної небезпеки таких діянь не узгоджується із запропонованими санкціями. Зазначене суперечить вимогам статті 33 КУпАП щодо встановлення критеріїв накладення адміністративного стягнення, виходячи з характеру вчиненого правопорушення, особи порушника, ступеня його вини, майнового стану, обставин, що пом'якшують і обтяжують відповідальність. У подальшому це може призвести до оскарження та скасування рішень про накладення таких адміністративних стягнень у судовому порядку, що, безумовно, перешкоджатиме досягненню мети законопроекту.

Зміст чинної статті 258 КУпАП надає підстави стверджувати, що до випадків, коли протокол про адміністративне правопорушення не складається, відносяться дрібні правопорушення, санкція за вчинення яких передбачає накладення адміністративного стягнення у вигляді попередження або якщо особа-порушник не оспорує допущене порушення і стягнення, що на неї накладається, а також, коли відповідно до закону штраф накладається і стягується, а попередження оформлюється на місці вчинення правопорушення.

Імперативний характер приписів КУпАП чітко передбачає, що якщо під час складання постанови у справі про адміністративне правопорушення особа оспорить допущене порушення і адміністративне стягнення, що на неї накладається, то уповноважена посадова особа зобов'язана скласти протокол про

адміністративне правопорушення відповідно до вимог статті 256 КУпАП. Таким чином, пропоновані проектом зміни до статті 258 КУпАП автоматично позбавляють особу-порушника права на оскарження відповідного адміністративного стягнення до суду, що є суттєвою перешкодою у реалізації конституційного права на судовий захист та суперечить вимогам частини першої статті 55 Конституції України.

Передбачені проектом зміни до статті 263 КУпАП щодо адміністративного затримання осіб, які порушили законодавство про оборону, військовий обов'язок і військову службу, правила військового обліку, мобілізаційну підготовку та мобілізацію для встановлення особи та/або з'ясування обставин правопорушення строком до трьох діб, не узгоджуються із вимогами статті 29 Конституції України, якою проголошено право кожного на свободу та особисту недоторканність.

Окрім того, відповідно до статті 262 КУпАП адміністративне затримання особи, яка скоїла адміністративне правопорушення, може провадитися лише певними органами або посадовими особами. У проекті відсутні пропозиції щодо визначення органу, уповноваженого здійснювати адміністративне затримання осіб, які порушили законодавство про оборону, військовий обов'язок і військову службу, правила військового обліку, мобілізаційну підготовку та мобілізацію.

Загалом, пропоновані зміни до статей 258, 263 КУпАП, суперечать приписам статті 64 Конституції України, відповідно до якої в умовах воєнного або надзвичайного стану права і свободи, передбачені статтями 29, 55 Конституції України, не можуть бути обмежені.

Викликає сумнів доцільність деталізації об'єктивних ознак складу кримінального правопорушення – ухилення від призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період, на військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період, додатковою ознакою «у тому числі відмову від проходження медичного огляду, лікування».

Така конкретизація призведе до звуження змісту ознак об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого статтею 336 КК України (далі – КК України), та вимагатиме продовження переліку усіх можливих способів ухилення від призову на військову службу під час мобілізації. Окрім обов'язку проходження медичного огляду, відповідно до частини шостої статті 22 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» від 21.10.2023 р. № 3543 – XII, громадянам, які перебувають на військовому обліку, з моменту оголошення мобілізації забороняється зміна місця проживання без дозволу керівників територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки.

Також варто зазначити, що при кваліфікації дій особи за статтею 336 КК України керуються положеннями частини третьої статті 15 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25.02.1992 р. №2232-ХІІ, відповідно до яких призов громадян України на строкову військову службу включає: прибуття на медичний огляд, професійно-психологічний відбір та

засідання призовної комісії; проходження медичного огляду (у тому числі, за необхідності, направлення на додаткове медичне обстеження); проведення професійно-психологічного відбору; засідання призовної комісії; прибуття за зазначеними у повістці адресою та часом для відправки у військову частину задля проходження строкової військової служби та знаходження у відповідному територіальному центрі комплектування та соціальної підтримки (обласному збірному пункті) до відправлення у військову частину.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*